

Účastenství a podílnictví v trestných činech.

I. Pojem.

Účastenství jest přispění, poskytnutí pomoci nebo podpory při páchaní trestných činů. Rakouský trestní zákon však činí rozdíl mezi účastenstvím, které nastane na základě předchozího dorozumění s pachatelem, buď že účastník srozuměl se s ním o pomoci a podpoře, které mu má poskytnouti po spáchané činu nebo že se s ním smluví o podíl v zisku a užitku z trestného skutku a mezi podílnictvím, kteréž nastane bez takového dorozumění. V prvním případě tvoří účastenství též trestný čin, kterého se dopouští sám pachatel (§ 5 tr. z.). Tento způsob účastenství může se vyskytnouti při všech zločinech, přečinech a přestupcích.

Podílnictvím rozumí se však vědomé na se převedení neb ukryvání předmětu z trestných skutků pocházejících. Trestní zákon naznačuje také rozdíl mezi účastenstvím a podílnictvím tím, že při účastenství užívá slova »Theilnahme«, při podílnictví »Theilnehmung«, při čemž zákonodárce — jak Hye poznamenává — tvarem perfekta při prvním zřejmě chtěl vyznačiti, že tu účastenství zakládá se na úmluvě před činem uzavřené, kdežto v druhém případě již užitím tvaru přítomného času chtěl dáti na jevo, že účastenství v trestném činu dříve nepočalo, nýbrž že teprve dodatečně nastupuje (viz Herbst str. 81 a 82).

Úkolem tohoto článku jest zabývatí se toliko podílnictvím v užším slova smyslu; o jednotlivých případech účastenství jednájí čl. Návod, Spoluvina a Původce a pachatel.

Podílnictví rozeznává se — jak již shora bylo poznamenáno — od účastenství tím, že mezi osobami, které podílnictví se dopustily, a mezi pachatelem nebylo vůbec předchozího dorozumění ve smyslu § 5 a které proto nedopouštějí se téhož činu trestného jako pachatel, nýbrž deliktu zvláštního. § 6 tr. z. vytkl dva druhy podílnictví a to podílnictví zakládající se v poskytnutí pomoci a podílnictví spočívající v účastenství v zisku a užitku, v obojím případě však po spáchaném skutku.

Jelikož podílnictví ve smyslu § 6 jest deliktem zvláštním, jest samozřejmo, že také trestní ustanovení o vině a trestu, jež vztahují se na delikt hlavní, pro podílnictví neplatí a dále že při podílnictví jako zvláštním deliktu jsou pokus a spoluvina možny.

II. Zvláštní způsoby podílnictví.

1. O nadržování (Vorschubleistung) mluvíme v tom případě, když podílnictví stalo se bez předchozího dorozumění a po spáchaném skutku (§§ 214, 217 a 220 tr. z.) (viz čl. »Nadržování« v dodatcích).

2. Zvláštní předpisy o podílnictví vytkl tr. z. při následujících trestných činech:

a) Kdo pro padělání (falšování veřejných úvěrních papírů bez dorozumění s pachatelem resp. s padělatelem a jeho spoluvinníky napodobené nebo zfalšované úvěrní papíry nebo zfalšované mince vědomě dále rozšiřuje, dopouští se zločinu podvodu (§ 201, lit. a) tr. z.); každé jiné rozšiřování zfalšovaných úvěrních papírů na základě dorozumění s pachatelem nebo některým spoluvinníkem jest tudíž spoluvinou ve zločinu falšování veřejných úvěrních papírů (§ 109);

b) při padělání (falšování) mincí. Zde platí totéž, co bylo řečeno ad a) (viz ostatně čl. Podvod, Padělání peněz a Padělání veřejných úvěrních papírů);

c) podílnictví v loupeži (§ 196 tr. z.);

d) podílnictví v krádeži a zpronevěře dopouští se ten, kdo věc pocházející z krádeže nebo zpronevěry ukrývá, na sebe převádí neb odbyt její opatřuje (§ 185 tr. z.).

Z praxe nejvyššího soudu plynou následující zásady pro podílnictví v krádeži a zpronevěře:

α) Pojem ukrývání ve smyslu § 185 tr. z. vyžaduje samostatné činnosti přímo k ukradení věci směřující; proto na př. odvádění pozornosti úředního orgánu dům prohlédávajícího od osoby vinníkovy samo o sobě není podílnictvím ve smyslu § 185, nýbrž nadržováním dle § 214 tr. z.; neboť základ pro trestní normu § 185 tr. z. nespočívá ve stěžování úředního pátrání po hlavním pachateli, nýbrž v nakládání právu se příčícím s věcí ukradenou nebo zpronevěřenou (roz. ze dne 31. srpna 1883 č. 5507, sb. č. 565 a ze dne 3. července 1891 č. 6367, sb. č. 1463).

β) Také nikoli každý vědomý prospěch z krádeže nebo zpronevěry zakládá podílnictví ve smyslu § 185 tr. z., ovšem však dopouští se ho ten, kdo věc z krádeže nebo zpronevěry pocházející samu, třebaš v podobě změněné zcela nebo částečně ukrývá, na sebe převádí neb odbyt její opatřuje (roz. ze dne 26. dubna 1875 č. 1819, sb. č. 61, ze dne 8. ledna 1876 č. 8096, ze dne 31. prosince 1881 č. 11.095, ze dne 20. února 1882 č. 12.957, sb. č. 422).

γ) Ukrýváním rozumí se činnost jistou dobu trvající, k níž současně nebo po sobě též více osob různým způsobem přispěti může, čímž pak všechny podílnictví se dopouštějí (roz. ze dne 3. června 1882 č. 4399).

δ) K pojmu ukrývání ve smyslu § 185 tr. z. dostačí uschování věci samo o sobě, pokud ovšem věc byla ukryta tak, že oprávněný by nevěděl, kde věc se nachází. Toto jest deliktem trvajícím, jenž teprve tenkrát končí, když věc z disposiční moci podílníka vyjde (roz. ze dne 16. července 1891 č. 7142, sb. č. 1472).

ε) Vezme-li věřitel v zástavu věci, o nichž ví, že pocházejí z krádeže (nebo ze zpronevěry), dopouští se též podílnictví dle § 185 tr. z. (roz. ze dne 15. dubna 1866 č. 12.613).

η) Podílnictví ve zpronevěře dopouští se i ten, kdo teprve později zvěděl, že věc ze zpronevěry pochází (mala fide superveniente), poněvadž věc ta nikterak nepozbývá povahy předmětu zpronevěřeného, třebaš i poctivým způsobem ve vlastnictví (§ 367 o. o. z.) nebo v zástavní držení (§ 456 o. o. z.) třetí osoby přešla. Tato vada na věci lpící se poctivým držením nenapraví, jelikož vůle poctivá (bona fides) nabyvatelova v okamžiku nabytí držby posavad oprávněnému vlastníku vztažmo držiteli majetkové žaloby, jež mu deliktem vzešla, nezbavuje. Každá další dispositio nového nabyvatele bezprávný stav spíše zachovává, jelikož jí opětne nabytí disposiční moci poškozenému se stěžuje, vztažmo činí nemožným. Tak tomu jest již při pouhém dalším uschování vztažmo ukrývání věci tím spíše však, když věc se dále postoupí nebo zcizí, jelikož tím bezprávný stav se prodlužuje a utvrzuje. I když by věc byla zcizena v době, kdy obžalovaný o zločinném původu věci věděl, nemůže okolnost, že věci již bona fide dříve bylo nabyto, a že zlý úmysl dle § 1 tr. z. teprve po nabytí jejím přistoupil, vylučovati trestnost tohoto jednání dle § 185 tr. z., jelikož zákon v tomto směru vůbec rozdílu nečiní (roz. kas. dv. ze dne 8. června 1895 č. 3484, časop. »Jur. Bl.« ze dne 27. prosince 1895 č. 43).

III. Tresty.

1. Zločin podílnictví v krádeži nebo zpronevěře: Bylo-li podílníku dle obnosu nebo ceny věci anebo z okolností známo, že krádež nebo zpronevěra byla spáchána způsobem takovým, který je jako zločin kvalifikuje, ač nezáleží-li příčina toho toliko v osobní vlastnosti pachatele nebo přesahují-li věci vícekrátě ukryté na sebe převedené neb dále postoupené dohromady při krádeži obnos nebo cenu 50 zlatých, tresce se podílnictví těžkým žalářem od 6 měsíců do jednoho roku a podle velikosti obnosu, lsti a způsobené škody až do 5 let (§ 186 tr. z.).

2. Trest na přestupek podílnictví v krádeži nebo zpronevěře (§§ 464—466 tr. z.) jest týž jako na přestupky krádeže a zpronevěry samy, totiž tuhé vězení od 1 týdne do 6 měsíců.

IV. Dle vojenského trestního zákona jest poskytnutí pomoci a podílnictví bez předchozího dorozumění s pachatelem trestati, je-li hlavní delikt zločinem jako zločin nadržování, leč že by zákon při jednotlivých zločinech takové podporování pachatele nebo spolčením s ním stíhal tresty zvláštními (§ 12). Vojenský trestní zákon vytkl v souhlase s civilním tr. z. zvláštní ustanovení o podílnictví při falšování úvěrních papírů, mincí, při loupeži, krádeži a zpronevěře. Vedle těchto případů uvádí voj. tr. z. ještě podílnictví v plenění, jehož dopouští se ten, kdo věc, o níž ví, že při nedovoleném plenění byla ukořistěna, ukrývá, na sebe převádí neb odbyt její opatřuje (§ 500). Podílnictví v plenění jest buď zločinem nebo přečinem (§ 737).

V. Osnova nového trestního zákona mluví o nadržování (Begünstigung) a přechovavačství (Hehlerei) a definuje tyto pojmy následovně:

Kdo po spáchaném zločinu nebo přečinu pachateli neb účastníku bez předchozího dorozumění jest napomocen, aby trestu ušel, dopouští se přečinu nadržování; trest vězení až do 1 roku nebo peněžitá pokuta do 2000 zl. Nadržování jest beztrestné, jestliže se týkalo manžela, příbuzného neb sešvakřeného v linii přímé, osob, mezi nimiž jest poměr adopční, schovanců, sourozenců, jich dětí neb osob ještě blíže spřízněných, sourozenců manželových nebo manželů sourozenců (§ 266). Druhý případ nadržování záleží v tom, jestliže někdo po spáchaném zločinu pachateli neb účastníku bez předchozího dorozumění jest napomocen za tím účelem, aby prospěch ze spáchaného skutku byl zajištěn (vězení do 2 let nebo peněžitá pokuta do 4000 zl.). Nadržování a přechovavačství může se vyskytnouti při deserci vojenské osoby, při krádeži, loupeži a loupežném vydírání.

Účastenství (v trestním právu důchodkovém).

I. Pojem.

Účastníky důchodkového přestupku jsou ti, kdo aniž by se prve nebo při jeho spáchání s původcem, pachatelem nebo spoluvinníkem byli dorozuměli, po spáchaném přestupku nějakého prospěchu z něho nabyli, nebo působili k tomu, aby prospěch přestupkem zamýšlený byl dosažen, zvýšen nebo zajištěn nebo konečně spáchání přestupku způsobem v § 176 naznačeným byli napomocni (§ 25). I pachatel může za podmínek vytčených v § 29 státi se účastníkem.

II. Příslušnost.

1. K potrestání účastníků jest příslušným úřad, který koná řízení proti pachateli.